

Notariaadiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus

- I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk
- II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid
- III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused
- IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused
- V. Regulatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus
- VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk

1. Probleemi kirjeldus ja selle tekke põhjus

Käesolevas väljatöötamiskavatsuses on välja toodud kolm suuremat, põhiliselt notarite valdkonda puudutavat probleemi. Nendeks on:

1. notari ametikoha täitmise regulatsioon ei võimalda võtta arvesse seda, et notarieksami sooritamise ja ametikoha täitmise konkursi väljakuulutamise vahele võib jääda mitmeid aastaid. Esiteks võivad eksami sooritanud isikute kvalifikatsioonid olla aastatega muutunud. Teiseks on eksameid sooritatud erinevatel aastatel ja võivad olla erineva raskustasemega. Seetõttu ei pruugi välja kuulutatud konkursil moodustatav pingerida olla sisuliselt võrreldav;
2. notari ametisse sisenemise võimalus on kitsas, piirdudes täna notarieksami sooritanud kandidaatidega. Lisaks ei ole notaritel vaatamata nende teadmiste ja kogemuste võimalik lihtsustatud korras sooritada vandeadvokaadi eksamit. Notari ja advokaadi kutse vahel puudub lihtsustatud korras ametisse saamise võimalus nagu on loodud eeldused kohtunikel, prokuröridel ja advokaatidel omavahel kutsete vahel liikumiseks. Tänapäevane mudel ei võimalda arvesse võtta teiste õiguselukutsete kvalifikatsiooni ja töökogemust;
3. notaritele ja kohtutäituritele distsiplinaarsüüteo eest maksimaalselt karistuseks määratavad trahvimäärad ei ole alati piisavad, et avaldada reaalselt mõju raske rikkumise korral ja keskmisest oluliselt kõrgema sissetulekuga notaritele ja kohtutäituritele.

1.1. Notari ametikoha konkursi tulemuste hindamine

Kehtiva notari ametikoha täitmise regulatsiooni kohaselt peab isik, kes soovib saada notariks, esmalt osalema notarikandidaadi konkursil, läbima notarikandidaadi väljaõppe, sooritama selle kestel arvestuse ning väljaõppe lõpus notarieksami. Sooritatud notarieksami tulemus on aluseks notari ametikoha täitmise konkursi (edaspidi *konkurss*) väljakuulutamisel pingerea moodustamiseks.

Konkursi kuulutab justiitsminister välja, kui selle järele on mõnes piirkonnas vajadust. See tähendab, et notarieksami sooritamise ja konkursi väljakuulutamise vahe varieerub. Kuni 2007. aastani nimetati notareid ametisse igal aastal, kusjuures aastas nimetati ametisse mitte üks, vaid mitu notarit. Eesti 2008.-2010. aasta majandussurutis mõjutas ka notarite ametitoimingute arvu ning notaritel jäi tööd vähemaks. Pärast 2007. aastat on käesoleva väljatöötamiskavatsuse kirjutamise ajaks konkursse kuulutatud välja vaid kaks korda ning ametisse on nimetatud kokku vaid 3 notarit.

Aasta	Ametisse nimetatud notarite arv
2002	14
2003	4
2004	7
2005	9
2006	7
2007	6
2012	1
2014	2

Tabel 1. Aastas ametisse nimetatud notarite arv aastatel 2002-2014.

Alates 2007. aastast on notarieksami sooritanud 14 notarikandidaati, kusjuures hilisem eksam on sooritatud 2012. aastal ja 6 kandidaati on sooritanud eksami 2008. aastal.

Eeltoodu on toonud välja järgmised sisulised kitsaskohad tänases mudelis:

- 1) Eksami sooritamise ja konkursi väljakuulutamise vahele võib jääda pikk vahe. Kuna notari tööd puudutav õigusmaastik on pidevas muutumises, ei näita nt 10 aastat tagasi sooritatud eksamitulemus enam kõige objektiivsemat pilti notarikandidaadi teadmistest ametisse astumise ajal. Sellele vaatamata ei näe regulatsioon ette võimalust hinnata ajakohaselt, kas notarikandidaadi teadmised on piisavalt sobivad selleks, et notari ametisse astuda. Esimene võimalus nende teadmiste kindlaks tegemisel on alles esimese korralise kontrolli ajal, mis korraldatakse notari ametitegevuse üle tema teise ametiaasta jooksul.
- 2) Eksami sooritamise ja konkursi väljakuulutamise vahepealsel ajal on osad kandidaadid jätkanud notariaadis ja osad mitte. See tähendab, et osadel notarikandidaatidel on tänu praktikale paremad teadmised valdkonnas kehtivatest õigusaktidest, praktikast jm. Tänapäevane regulatsioon ei võimalda aga seda objektiivselt hinnata, sest konkursil on hindamise kohalt oluline vaid aastatetagune eksamitulemus.
- 3) Erinevatel aastatel korraldatud eksamite küsimused on olnud erineva raskusega, seega eksamitulemused ei näita alati tegelikku teadmistel ja oskustel põhinevat pinget.

Notariaati sisenemist ja notari tööks oluliste eksamitega tegelevad konkursikomisjon ja eksamikomisjon¹. Kuna kehtiva korra järgi võtab notarieksami vastu eksamikomisjon ning (vahel aastaid) hiljem korraldab konkursi konkursikomisjon, siis väljatöötamiskavatsuse kohaselt korraldatakse eksam koos notari ametikoha täitmise konkursiga. Selleks, et väga lühikese aja jooksul ei peaks tööd tegema mitu komisjoni, on loogilisem jätk, et seesama komisjon, mis korraldab eksami, saab otsustada ka seda, kes konkursil võitjaks osutub. Samuti jõustub 01.01.2021 notariaadiseaduse § 27 lõike 1 uus redaktsioon, mille kohaselt kinnitab eksamikomisjoni koosseisu ja töökorra edaspidi Notarite Koda. Selleks, et Justiitsministeeriumi esindajal komisjoni juures oleks siiski endiselt hääleõigus otsustada, kellel on õigus siseneda notari ametisse, muudetakse regulatsiooni selliselt, et valdkonna eest vastutav minister võib eksamikomisjoni liikmeks vajadusel nimetada ka Justiitsministeeriumi ametniku.

Praegu on täiendusõppe kohustus reguleeritud vaid Notarite Koja siseaktiga, kuid Notarite Kojal ei ole kehtiva korra alusel võimalik täiendusõppe läbimata jätmise korral võtta kasutusele sunnimeetmeid ega muid mõjutusvahendeid. Kuigi notarid läbivad üldjuhul täiendusõppe täies mahus, jättis näiteks 2018. aasta kohustusliku täiendusõppe läbimata üks notar. Ainukeseks lahenduseks on praegu Notarite Koja ettepanek Justiitsministeeriumile korralise järelevalve läbiviimiseks, kuid see ei ole ministeeriumile täitmiseks kohustuslik. Seega võib tekkida olukord, kus notarile, kes ei läbi täiendusõpet täies mahus, ei kaasne mingisuguseid tagajärgi. Läbipaistva mehhanismi täiendusõppe

¹ Konkursikomisjon korraldab notarikandidaadi konkursi ja notari ametikoha täitmise konkursi. Eksamikomisjon korraldab notarikandidaadi arvestuse, notari asendaja eksami ja notarieksami.

läbimise tagamiseks tuleb lisada notarite täiendusõppe kohustus seadusesse. Näiteks on advokaatide täiendusõppe reguleeritud advokatuuriseaduse §-s 34¹. See paragrahv näeb ette advokaatidel kohustuse läbida perioodilise õigusosalase täiendusõppe ning reguleerib tagajärjed juhuks, kui advokaat ei ole hindamisperioodi jooksul ennast nõutavas mahus või ettenähtud viisil erialaselt täiendanud või määratud tähtpäevaks kutsesobivuskomisjonile täiendusõppe kohta andmeid esitanud.

1.2. Notari ja advokaadi kutsete vaheline liikumine

Esiteks on notari ametikohale liikumine on väga kitsas, st ei võimalda arvesse võtta seda, kui isik on töötanud mõne teise õiguselukutse esindajana. Võimalus notariks saada on ainult eksami sooritanud kandidaatidel. Notariaadiseaduses ei ole ette nähtud võimalust teisest vabast õiguskutsest lihtsustatud liikumist notari ametisse. Lisaks lubab advokatuuriseaduse § 26 lõige 3 vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on sooritanud vandeadvokaadiekami ja on olnud vähemalt kolm aastat notar ja astub advokatuuri viie aasta jooksul pärast notarina tegutsemise lõpetamist. Seega peab notar advokaadiks saada soovides sooritama vandeadvokaadiekami. See ilmselt ei soosi notari advokaadikutsesse liikumist. Näiteks ei ole viimase viie aasta jooksul ühtegi notarit liikunud advokaadi kutsesse. Kuna notarikandidaadi konkursse pole korraldatud, sest vajadust uute notarite järele ei ole olnud, ei ole viie aasta jooksul avaldanud soovi notariks saamiseks ka ühtegi advokaati. Kuigi küsitlusi pole huvigruppide seas korraldatud, on mõlema kutse esindajad avaldanud soovi liikumise lihtsustamiseks.

Osade õiguselukutsete vaheline liikumine on tehtud lihtsaks. Notari ametisse ega sealt teise õiguselukutsesse liikumiseks ei ole aga ette nähtud lihtsustatud mudelit. Notari ametis olevatel inimestel on võrreldes advokaadi, prokuröri ja kohtunikuga keerulisem liikuda teise õiguselukutsesse. See toob kaasa olukorra, et notarid, kes sooviksid ametit vahetada, peavad vaatamata oma kõrgetele juriidilistele teadmistele ja kogemustele valmistuma keeruliseks ametisse saamiseks. Kuna see on aeganõudev, ei pruugi notaritel ollagi võimalust ametit vahetada. Samuti on notariks saamise võimalus tagatud väga kitsale ringkonnale.

Hetkel ei ole kaasatud lihtsustatud korras liikujate ringi prokuröre ega kohtunikke. Prokuröride töö on suunatud kriminaalõiguse valdkonda ega oma puudet notari tööga. Seetõttu ei ole mõistlik soodustada ei notari ametist prokuröri ametisse liikumist ega vastupidi. Ka kohtuniku töö on niivõrd erinev notari omast, eriti halduskohtu ning kriminaalasju menetlevatel kohtunikel, et liikumist lihtsustada. Notari ja advokaadi kutsete vahelist lihtsustatud korras liikumine on aga n-ö esimene etapp. Juhul, kui ilmneb, et liikumise lihtsustamine toob endaga praktikas kaasa positiivse tagajärje, on võimalik seda laiendada ka teistele õiguselukutsetele, ennekõike näiteks tsiviilasju lahendavatele kohtunikele.

1.3. Notaritele ja kohtutäituritele määratava distsiplinaarkaristuse trahvimäär

Notaritele ja kohtutäituritele distsiplinaarsüüteo tuvastamisel distsiplinaarkaristuseks olevad trahvimäärad ei ole alati piisavad, et avaldada reaalselt mõju raske rikkumise korral ja suure sissetulekuga vabade õiguskutsete esindajatele. Patendivolinikele ja advokaatidele on võimalik määrata rahatrahviks kuni 16 000 eurot, kuid notaritele, kohtutäituritele ja pankrotihalduritele on võimalik määrata rahatrahviks kuni 6400 eurot. Arvestades enimteenivate notarite ja kohtutäiturite sissetulekuid, ei pruugi isegi maksimummääras rahatrahv omada piisavat üldpreventiivset mõju kõigile notaritele ja kohtutäituritele.

Vaba õiguskutse esindaja	Distsiplinaarkaristuseks määratava rahatrahvi suurus
Notar	Kuni 6400 eurot
Kohtutäitur	64 kuni 6400 eurot
Pankrotihaldur	64 kuni 6400 eurot

Patendivolinik	64 kuni 16 000 eurot
Advokaat	64 kuni 16 000 eurot

Tabel 2. Vaba õiguslutse esindajale määratava rahatrahvi suurus

1995. aastal kehtima hakanud notari distsiplinaarvastutuse seadusega ette nähtud maksimaalne rahatrahv oli 100 000 krooni. 1995. aastal oli Statistikaameti andmetel keskmine brutokuupalk 2375 krooni, s.o 152 eurot. 2018. aasta keskmine brutokuupalk oli 1310 eurot.² Seega oli võimalik 1995. aastal määrata raske distsiplinaarsüüteo eest karistuseks rahatrahv, mis oli 42 korda suurem kui keskmine palk. Täna ületab maksimaalne rahatrahvi summa keskmist brutokuupalka 4,6 korda, omades oluliselt väiksemat mõju raske rikkumise korral.

Notarite sissetulekud on kasvanud iga-aastaselt. Ainuüksi viimaste aastate näite pinnalt on ühe notari keskmine sissetulek (TSD p 11.1 – maksustatav tulu) kasvanud 2015. aastalt 2017. aastani 20%. Lisaks on erinevate piirkondade notaritel (ja ka piirkonnasiseselt) käivete erinevus väga suur. Väikseima ja suurima käibega notari 2017. aasta käibe erinevus oli umbes 26-kordne.³

Ka kohtutäiturite käivete erinevus on väga suur. Suurima ja väikseima käibega kohtutäituri 2017. aasta käibe erinevus on umbes 27-kordne. Kohtutäiturite sissetulekud on jäänud 2015-2017 üldjoontes samaks, kuid kohtutäiturite suhtes on alatatud üha rohkem distsiplinaarmentlusi raskete rikkumiste eest. Ainuüksi esimese 5 kuu jooksul on 2019. aastal alatatud 5 distsiplinaarmentlust. 2017. ja 2018. aastal algatati aasta jooksul 2 distsiplinaarmentlust.

Kuigi Justiitsministeerium võtab arvesse trahvi määramisel ka õiguselukutse esindaja sissetuleku suurus, ei ole seaduses ette nähtud maksimaalset trahvimäära võimalik suurendada põhjusel, et see ei avalda konkreetset juhul vabakutse esindajale ilmselt mõju. Võimalus on kohaldada ainult piirmäärast väiksemat määra. Justiitsministeerium määras näiteks 2018. aastal maksimaalses ulatuses trahvi notarile, kelle tegevuses tuvastati distsiplinaarsüütegu. Kuna notari sissetulek on keskmisest oluliselt suurem, jääb üles küsimus sellest, kas määratud trahvisumma omab talle reaalselt mõju. Kuna paljud notarid teenivad keskmisest oluliselt suuremat sissetulekut, peab olema võimalik määrata neile selline rahatrahv, mis on proportsionaalne nende sissetulekuga.

Lisaks peab trahvidel olema üldpreventiivne mõju. 6400-eurone trahv ei pruugi omada võrreldavat mõju nendele notaritele ja kohtutäituritele, kelle sissetulek on keskmisest oluliselt suurem. Kuigi tahtliku rikkumise korral on võimalik vaba õiguselukutse esindaja ametist tagandada, on oluline, et ka hooletusest tingitud vigade arv väheneks.

Kuigi ka pankrotihalduritele on võimalik määrata distsiplinaarkaristuseks rahatrahvi kuni 6400 eurot, ei ole neile määratava rahatrahvi piirmäära vaja tõsta. Kuigi pankrotihaldurite sissetulekud ei ole avalikud ning infot nende kohta ei ole võimalik ka Justiitsministeeriumil saada, on nende käive tõenäoliselt aastatega järjest vähenenud, kuna 2011. aastast on pankrotimentluste arv pidevalt vähenenud. Lisaks ei ole pankrotihaldurite tegevuses suuri puudusi – viimane distsiplinaarmentlus viidi läbi 2015. aastal, kusjuures pankrotihaldur sai karistuseks rahatrahvi 640 eurot.

2. Sihtrühm

Eelnevalt väljatoodud probleemid mõjutavad järgmisi isikute rühmi:

² Statistikaamet. Keskmine brutokuupalk. <https://www.stat.ee/stat-keskmine-brutokuupalk>

³ Notarite sissetulekud on maksusaladus, seetõttu ei ole neid käesolevas väljatöötamiskavatsuses ka välja toodud.

- notarid – 93⁴;
- notarikandidaadid – 15⁵;
- advokaadid – 1041⁶;
- kohtutäiturid – 44⁷;
- Notarite Koja liikmed, tunnustatud juristid ja Justiitsministeeriumi ametnikud, kes on eksamikomisjoni ja konkursikomisjoni liikmed – kokku 10 inimest⁸.

3. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus

3.1. Notari ametikoha konkursi tulemuste hindamine

Notari ametikoha täitmise regulatsiooni muutmise põhiliseks eesmärgiks on selgitada välja paremusjärjestus konkursi toimumise ajal, s.o et võidaks ja ametisse saaks alati konkursi väljakuulutamise ajal parim kandidaat. See tähendab, et ametikoha täitmise konkursi väljakuulutamisel korraldatakse igakordselt eksam, mille tulemuste alusel luuakse pingerida. See tagab kandidaatide sisulise paremusjärjestuse igal konkursil. Eksamitulemus kehtiks ühe aasta, mis tähendab, et juhul kui ühe aasta jooksul korraldatakse mitu konkurssi, võivad notarikandidaadid sooritada aastas ainult ühe eksami (kuid võivad igakordselt ka uue eksami sooritada). Lisaks soovime asendada tänast notariksamit kandidaaditeenistuse lõppemisel arvestusega. Arvestuse tulemus väljendab seda, kas isik on kandidaaditeenistuste läbinud positiivselt ja kas ta omab eeldusi notarina tegutsemiseks. Kuna siis ei ole veel oluline kandidaaditeenistuse läbinud kandidaatide paremusjärjestus, hindab eksamikomisjon eksamitöid mitmeeristava hindegas (arvestatud/mittearvestatud).

3.2. Notari ja advokaadi kutsete vaheline liikumine

Eesmärgiks on lihtsustada notari ja advokaadi kutsete vahelist liikumist nagu täna on advokaadi, kohtuniku ja prokuröri ametikohtade vahel. Mõlemas valdkonnas uute, juba õigusvaldkonnas praktiseerinud kogunud isikute poolt kutsetes liikumine on tervitatav. Õigusspetsialistide liikumine kutsete vahel loob mõlemas kutses täiendavat kvaliteeti seeläbi, et võimaldab juba ühes valdkonnas teadmisi kogunud ja töökogemuse saanud spetsialistidel oma oskusi rakendada ka teises valdkonnas. See annab võimaluse liikuda teise õiguselukutsesse nendel notaritel või advokaatidel, kes erinevatel põhjustel kaaluvad kutse vahetamist.

3.3. Notaritele ja kohtutäituritele määratava distsiplinaar karistuse trahvimäär

Muudatuse eesmärgiks on muuta vaba õiguskutse esindajatele distsiplinaar karistuseks määratavate trahvide maksimaalset määra selliselt, et trahvid vastaksid paremini kujunenud sissetulekute suurele erinevusele ning aitaksid seeläbi vähendada võimalike distsiplinaarrikkumiste arvu. Eesmärgiks on vähendada rikkumiste arvu selliselt, et ette tuleb mitte üle 1 rikkumise paari aasta jooksul.

II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid

4. Kehtiv regulatsioon, seotud strateegiad ja arengukavad

⁴ Andmed 19.02.2019 seisuga Notarite Koja kodulehelt <https://www.notar.ee/kontaktid>

⁵ Notarite Koja andmetel 18.03.2019 seisuga

⁶ Andmed 07.01.2019 seisuga Advokatuuri kodulehelt <https://www.advokatuur.ee/est/advokatuur;>

⁷ Andmed 19.02.2019 seisuga Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite kodulehelt <http://kpkoda.ee/content/avaliku-poole-lingid/kontaktinfo-0>

⁸ Nii konkursikomisjon kui eksamikomisjon koosnevad viiest liikmest notariaadimäärustiku § 126 lg 1 kohaselt

Käesolevas väljatöötamiskavatsuses käsitletavat vabade õiguselukutsete valdkonda reguleerivad notariaadiseadus, notari distsiplinaarvastutuse seadus, kohtutäituri seadus, advokatuuriseadus ja notariaadimäärustik.

4.1. Notari ametikoha konkursi tulemuste hindamine

Notarikandidaadi olemust ja notari ametikoha täitmist reguleerivad notariaadiseaduse §-d 6, 7–10 ja 24–28 ning notariaadimäärustiku §-d 86–118.

Notariaadiseaduse § 6 kohaselt võib notariks saada kandidaaditeenistuse läbinud ja notarieksami sooritanud teovõimeline Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, kes valdab kõnes ja kirjas eesti keelt, on aus ja kõrgete kõbeliste omadustega ning kes vastab kohtunikule esitatavatele haridusnõuetele vastavalt kohtute seaduse § 47 lõike 1 punktile 1.

Selleks, et saada notariks, peab isik osalema notarikandidaadi konkursil, mille on välja kuulutanud Notarite Koda. Vastavalt kandidaadikohtade arvule loetakse konkursi läbinuks notarikandidaadiks taotlejad paremusjärjestuse alusel ning nad nimetatakse kandidaaditeenistusse. Kandidaaditeenistusse nimetatud isik peab kolme kuu jooksul kandidaaditeenistusse nimetamise päevast arvates asuma väljaõppele.

Notarikandidaadi väljaõpe kestab kaks aastat. Kuue kuu jooksul kandidaaditeenistusse asumisest arvates korraldatakse notarikandidaadi arvestus. Arvestuse ja järelarvestuse negatiivse tulemuse saanud notarikandidaat vabastatakse kandidaaditeenistusest seoses tema tunnistamisega sobimatuks notarina töötamiseks. Arvestatud arvestustöö tulemusena võib notarikandidaat aga jätkata kandidaaditeenistust.

Kahe kuu jooksul notarikandidaadi väljaõppekava läbimisest arvates korraldatakse notariksam. Notarieksamit võib sooritada ka ametis olev notar juhul, kui ta soovib minna tööle teise piirkonda. Eksami eest on võimalik saada koondhinne kümne palli süsteemis. Eksamil negatiivse tulemuse saanud notarikandidaadil ja notaril on õigus sooritada järeleksam.

Konkursi kuulutab välja justiitsminister. Konkursi võib kuulutada välja ühele või mitmele ametikohale ühte või mitmesse piirkonda korraga. Notari ametikohale võivad konkursi korras kandideerida notarid ja notarieksami sooritanud notarikandidaadid. Konkursi pingerea moodustamise aluseks on notarieksamil saadud hinne.

Notariaadimäärustiku § 124 kohaselt korraldab konkursikomisjon notarikandidaadi konkursi ja notari ametikoha täitmise konkursi. Paragrahv 125 kohaselt korraldab eksamikomisjon notarikandidaadi arvestuse, notari asendaja eksami ja notarieksami. Paragrahv 126 lõigete 1 ja 2 kohaselt koossevad konkursikomisjon ja eksamikomisjon koosnevad viiest liikmest. Konkursikomisjoni liikmed on kaks Notarite Koja nimetatud notarit, kaks valdkonna eest vastutava ministri määratud Justiitsministeeriumi ametnikku ja üks tunnustatud jurist, kellele teeb komisjoni töös osalemiseks ettepaneku valdkonna eest vastutav minister. Eksamikomisjoni liikmed on kaks Notarite Koja poolt nimetatud notarit, üks valdkonna eest vastutava ministri määratud Justiitsministeeriumi ametnik ning kaks tunnustatud juristi, kellele teeb komisjoni töös osalemiseks ettepaneku valdkonna eest vastutav minister. Paragrahv 127 kirjeldab asendusliikmete rolli ja nende määramist. Komisjoni liikme äraolekul asendab teda komisjoni töös asendusliige ning komisjoni asendusliikmed määratakse vastavalt valdkonna eest vastutava ministri või Notarite Koja poolt.

4.2. Notari ja advokaadi kutsete vaheline liikumine

Notariaadi- ega advokatuuriseadus ei võimalda ühest eelnimetatud kutsest liikuda teise lihtsustatud korras.

Näiteks kohtute seaduse § 66 lg 6 vabastab kohtunikueksami sooritamisest isiku, kes on töötanud vähemalt kolm aastat vandeadvokaadi või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina, ja kandideerib kohtunikuks kolme aasta jooksul pärast vandeadvokaadi või prokurörina tegutsemise lõpetamist. Kohtunikueksamikomisjon võib kohtunikueksamist vabastada ka muul ameti- või töökohal töötanud isiku, kui ameti- või töökoha keerukus ja vastutus vastavad kohtuniku ametikoha keerukusele ja vastutusele. Viimaste aastate jooksul ei ole aga komisjon ühtegi sellist taotlust rahuldanud.

Samuti lubab advokatuuriseaduse § 26 lg 3¹ vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud vandeadvokaadina, kohtunikuna, kohtunikuna Euroopa Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Liidu Üldkohtus, õiguskantslerina või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina, ja kes soovib advokatuuri astuda viie aasta jooksul pärast advokatuurist advokatuuriseaduse § 36 lõike 1 punktis 1 või 4 sätestatud alusel välja arvamist või kohtuniku, õiguskantsleri või prokurörina tegutsemise lõpetamist. Samuti võib vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat töötanud muul käesoleva lõike esimeses lauses nimetatamata ameti- või töökohal, mille ülesannete keerukus ja vastutus vastavad vandeadvokaadi töö keerukusele ja vastutusele ja sellel ameti- või töökohal töötamisest ei ole möödunud üle viie aasta. Käesoleva sätte teine lause jõustus 10.06.2018 ning seda ei ole veel praktikas rakendatud.

Lihtsustatud on ka ringkonnaprokuröriks nimetamise kord, nimelt saab prokuratuuriseaduse § 15 lõike 3 kohaselt selleks lisaks ühe aasta prokurörina töötanud isikule nimetada ka isiku, kes on töötanud kolm aastat kohtunikuna, politseiametnikuna, vandeadvokaadina või muul ametikohal, mis nõuab süvateadmisi karistusõigusest ja -menetlusest. Sama paragrahvi lõige 5 lubab juhtivprokuröriks ja vanemprokuröriks võib nimetada isiku, kes enne ametisse nimetamist on töötanud kolm aastat kohtunikuna, prokurörina, politseiametnikuna või vandeadvokaadina.

4.3. Notaritele ja kohtutäituritele määratava distsiplinaarkaristuse trahvimäär

Notari distsiplinaarvastutuse seaduse (NotDVS) § 3 kohaselt on notarile määratavateks distsiplinaarkaristusteks noomitus, rahatrahv ja ametist tagandamine. NotDVS 9 lõike 1 kohaselt määratakse rahatrahv suuruses kuni 6400 eurot. NotDVS § 9 on sellisel kujul kehtinud 1995. aastast, mil rahatrahvi oli võimalik määrata suuruses kuni 100 000 krooni.

Kohtutäituri seaduse (edaspidi *KTS*) § 57 kohaselt on ka kohtutäiturile võimalik määrata distsiplinaarkaristuseks noomitus, rahatrahv või ametist tagandamine. *KTS* § 60 lõike 1 kohaselt on Justiitsministeeriumi kohtutäiturile määratavad distsiplinaarkaristused noomitus, rahatrahv 64 kuni 6400 eurot või ametist tagandamine. *KTS* § 103 lõike 1 kohaselt on Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja (edaspidi *KPK*) aukohtu määratavad distsiplinaarkaristused noomitus ja rahatrahv 64 kuni 6400 eurot. Kohtutäituritele määratavate rahatrahvide piirmäär on kehtinud 2001. aastast, mil kohtutäiturile võis distsiplinaarkaristusena määrata kuni 100 000 krooni suuruse rahatrahvi.⁹

Justiitsministeerium teostab kohtutäiturile ja notarile distsiplinaarkaristuse määramisel kaalutusõigust. Distsiplinaarkaristuse määramisel tuleb lähtuda põhimõttest, et notar või kohtutäitur peab kandma vastutust tema poolt toimepandud süüteo eest, arvestades kõiki konkreetsetes asjas tähtsust omavaid süüteo ja süüteo toimepanijaga seotud asjaolusid ning arvestades nii karistuse erikui ka üldpreveniivseid eesmärke.

---

⁹ Kohtutäituri seadus, RT I 2001, 16, 69. <https://www.riigiteataja.ee/akt/26816>

Karistuse määramisel tuleb lähtuda eelkõige süüteo raskusest, arvestades kaitstava õigushüve olulisust või ohtu sellele, süüteo tagajärge ja kohtutäituri või notari süü suurust. Samuti tuleb karistuse määramisel arvestada ka võimalike vastutust kergendavate asjaoludega (nt kohtutäitur või notar on rikkumist tunnistanud ja avaldanud siirast kahetsust, on tekitatud kahju hüvitanud, on võtnud tarvitusele meetmeid edasiste rikkumiste ärahoidmiseks jms) ning karistuse eesmärkidega (mõjutada süüteo toimepannud isikut edasisi rikkumisi ära hoidma ning kindlustada kohtutäituri või notari ametitegevuse usaldusväarsus).

Juhul, kui notari või kohtutäituri sissetulek on väga väike, on võimalik vähendada rahatrahvi suurust, kui rahatrahv osutuks notarile või kohtutäiturile ebamõistlikult koormavaks ja kahjulikuks. Praktikast on olnud juhuseid, kus on tulnud erandkorras lugeda kohaseks rahatrahv sellises suuruses, mis varasemat praktikast arvestades on küll ülemäära väike, kuid ei osutunud kohtutäiturile ebamõistlikult kahjulikuks. Sellistes olukordades puudus kahtlus, et ka väike rahatrahv on olnud piisav mõjutamiseks kohtutäituri edaspidi sarnastest rikkumistest hoiduma.

Notarite ja kohtutäituri suhtes algatatud distsiplinaarmenetluste ja määratud karistuste statistika:

Notarid			Kohtutäituri		
Aasta	Algatatud	Karistus määratud	Aasta	Algatatud	Karistus määratud
2015	0		2015	9	4 rahatrahvi: 128 eurot, 1280 eurot, 1608 eurot ja 2000 eurot ning 1 noomitus
2016	0		2016	5	3 rahatrahvi: 306 eurot, 450 eurot, 800 eurot.
2017	3	1 rahatrahv 6400 eurot	2017	2	1 tagandamine
2018	4	0	2018	1	1 rahatrahv 3200 eurot
2019 ¹⁰	0		2019	5	1 rahatrahv 640 eurot, ülejäänud distsiplinaarasjad on veel menetluses

5. Tehtud uuringud

Väljatöötamiskavatsusele ei ole eelnenud uuringuid ega analüüse, kuid väljatöötamiskavatsuse koostamise raames on viidud läbi väikesemahulisi analüüse. Näiteks on analüüsitud notarite ja kohtutäituri sissetulekuid ning neile distsiplinaarkaristuseks määratavate rahatrahvide proportsioone, mis on aidanud tuvastada väljatöötamiskavatsuses esitletud probleeme.

6. Kaasatud osapooled

Justiitsministeerium on tutvustanud 21.11.2018 kohtumisel Notarite Kojale väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleemide alternatiivseid lahendusi.

Väljatöötamiskavatsuse sisu saadeti Notarite Kojale tutvumiseks 26.03.2019.

III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

7. Kaalutud võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

- Avalikkuse teavitamine

Ei

¹⁰ 07.05.2019 seisuga

• Rahastuse suurendamine	EI
• Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	EI
• Senise regulatsiooni parem rakendamine	JAH
• Muu (palun täpsusta)	EI

7.1. Kaalutud võimalike mitteregulatiivsete lahenduste võrdlev analüüs

Alternatiivina regulatiivsetele lahendustele võiks jätta olemasoleva regulatsiooni muutmata ning rakendada senist regulatsiooni paremini.

Notari ametikoha täitmise regulatsiooni ei ole muudetud üle kümne aasta. Kui jätkata senise lahendusega, jätkuvad ka senised probleemid, mis on loetletud väljatöötamiskavatsuse punktis 1. Ka tulevikus sooritaksid notarikandidaadid notarieksami siis, kui nad on läbinud notarikandidaadi väljaõppe. Seetõttu jätkuksid probleemid, et eksamid on sooritatud erinevatel aastatel ning madalama tulemusega notarikandidaadid jääksid aastateks kandideerima notari ametikoha täitmise konkursitel sama tulemusega. Notariaadiseaduse § 7 kohaselt täidetakse notari ametikoht konkursi alusel ning täpsem regulatsioon on määruses. Kuna regulatsioon on väga jäik, st notari ametikohta on võimalik täita vaid täpselt reglementeeritud korra alusel, ei ole seda võimalik paremini rakendada. Näiteks on notariaadimäärustiku § 117 lõike 2 kohaselt konkursi pingerea moodustamise aluseks notarieksami hinne ning eksam toimub määruse 13. peatükis loetletud sätete alusel. Lahenduseks oleks muuta notariaadimäärustikus notari ametikoha täitmise regulatsiooni minimaalselt. Võimalus oleks see, et lisaks eksami tulemusele võetaks arvesse ka muid notarikandidaadi või notari oskusi või teeneid, nt tema osalemist täienduskoolitustel, panust notariaadi arengusse, artiklite kirjutamist jms. Selline subjektiivseid asjaolusid arvesse võttev lahendus tooks aga kaasa probleemid: esiteks töökoormuse kasvu eksamikomisjonile, kuna täiendavate asjaolude hindamine, kaalumise ja omavahel võrdlemine peab toimuma läbipaistvalt ning kõik otsused tuleb väga põhjalikult ära põhjendada. Väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud lahenduse puhul oleks komisjoni töö aga lihtsam: eksamitulemuste pinnalt moodustatakse pingerida ja parim on konkursi võitja. Seetõttu ei ole võimalik notari ametikoha täitmise regulatsiooni paremini rakendada.

Notari ja advokaadi kutse vahelise liikumise korral oleks võimalik regulatsiooni paremini rakendada advokaadi kutsesse astuda soovivate notarite puhul. Notari ametisse ei võimalda astuda praegu kehtiv regulatsioon kellelgi peale notarikandidaadi ega teise piirkonda liikuda sooviva juba ametis oleva notari. Advokatuuriseaduse § 26 lõige 3¹ teise lause kohaselt võib vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta ka isiku, kes on vähemalt kolm aastat töötanud muul lõike 3¹ esimeses lauses nimetatud ameti- või töökohal¹¹, mille ülesannete keerukus ja vastutus vastavad vandeadvokaadi töö keerukusele ja vastutusele ja sellel ameti- või töökohal töötamisest ei ole möödunud üle viie aasta. Eelnõu seletuskirja¹² kohaselt annab muudatusettepanek advokatuuri juhatusel laiema otsustusõiguse isikute advokatuuri vastuvõtmise osas, kes ei ole töötanud seaduses loetletud ametikohal, kuid kelle puhul advokatuuri juhatus on kindlal veendumusel, et nende senine töökogemus, teadmised ja isiksuseomadused võimaldavad töötada vandeadvokaadina. Seega on tegemist igakordse advokatuuri juhatuse diskretsiooniotsusega. Kuna täpseid juhiseid advokatuuri juhatusel ei ole antud, võib praktika kujuneda ka selliseks, et notareid advokatuuri liikmeks ei võeta.

¹¹ Lõike 3¹ esimese lause kohaselt võib vandeadvokaadina advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud vandeadvokaadina, kohtunikuna, kohtunikuna Euroopa Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Liidu Üldkohtus, õiguskantslerina või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina, ja kes soovib advokatuuri astuda viie aasta jooksul pärast advokatuurist käesoleva seaduse § 36 lõike 1 punktis 1 või 4 sätestatud alusel välja arvamist või kohtuniku, õiguskantsleri või prokurörina tegutsemise lõpetamist.

¹² Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 583 SE, teise lugemise seletuskiri kättesaadav [Riigikogu kodulehel](#)

Selleks, et notaritel oleks kindel selgus ja garanteeritud võimalus saada advokaadiks, kui nad läbivad vestluse positiivselt, on vaja siiski muuta regulatsiooni.

Notaritele ja kohtutäituritele distsiplinaarkaristuseks määratavaid rahatrahve on väga harva määratud suurimas lubatud summas: viimase 5 aasta jooksul on seda tehtud vaid ühe korra. Kuna regulatsioon võimaldab määrata rahatrahvi kuni 6400 eurot, oleks võimalik Justiitsministeeriumil edaspidi määrata suuremaid rahatrahve. Praktika muutmisega saadetak signaal notaritele ja kohtutäituritele, et oht saada suuremat rahatrahvi on suurem ning sellega kaasneks ka suurem üldpreventiivne mõju.

Justiitsministeerium on maksimummäära arvestades seni praktiseerinud järgmist jaotist trahvide määramisel:

- Alammäära lähedase rahatrahvi (kuni 640 eurot, so kuni 10% maksimummäärast) määramine on üldjuhul põhjendatud keskmisest kergema raskusastmega süütegude puhul, mis on üldjuhul toime pandud hooletusest.
- Keskmisest määrast väiksema rahatrahvi (640-1600 eurot, so 10-25% maksimummäärast) määramine on üldjuhul põhjendatud keskmise raskusastmega süütegude puhul, mis on üldjuhul toime pandud hooletusest või raskest hooletusest ning millega ei kaasnenud olulisi tagajärgi.
- Keskmises määras rahatrahvi (1600-3200 eurot, so 25-50% maksimummäärast) määramine on üldjuhul põhjendatud keskmise raskusastmega süütegude puhul, mis on toime pandud raskest hooletusest ning millega kaasnesid olulised või väga olulised tagajärjed.
- Keskmist määra ületava rahatrahvi (3200-6400 eurot, so 50-100% maksimummäärast) määramine on üldjuhul põhjendatud keskmisest raskema raskusastmega ja raskete süütegude puhul, mis on toime pandud raskest hooletusest ning millega kaasnesid väga olulised või rasked tagajärjed. Lisaks on maksimumsummas rahatrahvi määramine põhjendatud juhul, kui notari või kohtutäituri tähelepanu on varem sellisele rikkumisele juhitud või on teda sarnase süüteo eest distsiplinaarkorras karistatud.

Lisaks tuleb karistuse määramisel veel täiendavalt arvestada asjaoluga, et karistusena kohaldatav abinõu poleks liigselt koormav (riive notari ja kohtutäituri õigustele on vastavuses riive eesmärgiga) või, vastupidi, ei oleks vähemõjus. Tegemist on karistusküsimuse subjektiivse küljega, s.o küsimusega, kas konkreetne karistuse mõju on tõhus ja mõõdukas. See tähendab, et erakorras võib olla põhjendatud suurendada rahatrahvi. Läbi maksimaalse rahatrahvi kohaldamise omab antav moraalne etteheide eelduslikult suuremat mõju olema edaspidi hoolsam tehingute tõestamisel selgituskohustuse täitmisel.

Seega olukorras, kus notar või kohtutäitur on juba toime pannud keskmisest raskema raskusastmega või raske süüteo ning talle määratakse keskmist määra ületav rahatrahv, ei ole enam võimalik seda erakorras suurendada, kuna seadusega on ette nähtud piirmäär. Seega on maksimaalse rahatrahvi saanud suure sissetulekuga notari või kohtutäituri jaoks moraalne etteheide tunduvalt väiksema mõjuga kui maksimaalse rahatrahvi saanud notar või kohtutäitur, kellel on keskmine või sellest väiksem sissetulek.

Eelnevalt tulenedes on siiski vajalik notaritele ja kohtutäituritele distsiplinaarkaristuseks määratavate rahatrahvide piirmäära tõsta.

7.2. Järeldus mitteregulatiivse lahenduse sobimatusest

Regulatsiooni parema rakendamisega ei ole võimalik lahendada kõiki probleeme ning vajalik on regulatsiooni muuta. Regulatsiooni parema rakendamisega jätkuksid samad probleemid, mis on kerkinud ning mis on ka käesoleva väljatöötamiskavatsuse loomise ajendiks. Üksnes regulatsiooni

muutmise ja täiendamisega on võimalik lahendada kõik probleemid ja saavutada soovitud eesmärgid.

IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

8. Välisriigid, mille regulatiivseid valikuid probleemi lahendamiseks on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida (koos põhjendusega)

Väljatöötamiskavatsuse koostamisel analüüsiti teistes riikides vabade õiguselukutsete esindajatele määratavate trahvide maksimaalmäärasid, kuid kuna välisriikide notarite ja kohtutäiturite sissetulekud ei ole avalikud, ei ole võimalik neid hinnata täies ulatuses. Seega on kogutud infot kasutatud suunaviidana, kuid mitte põhjaliku võrdlusena.

Seaduseelnõu koostamisel ei ole kavas täiendavalt analüüsida välisriikide regulatsioone, kuna väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleemkohtade lahendamine on siseriikliku tähendusega küsimus.

9. Regulatiivsete võimaluste kirjeldus

9.1. Notari ametikoha konkursi tulemuste hindamine

Selleks, et notari ametikoha täitmise regulatsiooni muutmise eeldused väljatöötamiskavatsuse punktis 3.1. kirjeldatud eesmärgi saavutamiseks, planeeritakse järgmist regulatiivset lahendust.

9.1.1. Notarikandidaadi teenistus lõpeb arvestuse, mitte notariksamiga. Regulatsioon viiakse määrustikust seaduse tasandile ja täpsema korra saab kinnitada Notarite Koda. Kandidaaditeenistuse lõpuarvestus annab indikatsiooni selle kohta, kas isik on omandanud kandidaaditeenistuse käigus vajalikud teadmised ja oskused ning kas tal on olemas notarina töötamise eeldused. Arvestus oleks sarnane kehtiva notariaadimäärustiku §-des 101-105 kirjeldatud notarikandidaadi arvestuse regulatsiooniga. Arvestus võib koosneda kaasuste lahendamisest (nagu on seda praegu notariaadimäärustiku § 102 lõike 1 kohaselt arvestuse sisu), kuid tuleks kaaluda praktiliste ülesannete lahendamise ja küsimustega testi lisamist saamaks parema ülevaate notarikandidaadi teenistuse läbimise kohta. Täpne arvestuse sisu selgub tagasiside pinnalt ning eelnõu hilisema väljatöötamise käigus.

9.1.2. Ametikoha täitmise konkursi väljakuulutamisel justiitsministri poolt korraldatakse igakordselt eksam, mille tulemuste alusel luuakse pingerida. Eksami sooritamise kohustus on notarikandidaatidel ning võimalus juba ametis olevatel notaritel ning vandeadvokaatidel kes on vähemalt 3 aastat bürood pidanud¹³. Eksamitulemus kehtib üks aasta, st kui ühe aasta jooksul korraldatakse mitu konkurssi, ei pea kandidaat iga kord eksamit sooritama. Soovi korral võib konkursil kandideerija aga sooritada eksami iga kord. Ühe aasta jooksul eelduslikult ei vähene eksami sooritanu teadmised ning õigusmaastik ei jõua oluliselt muutuda. Seega ei tohiks ühe aasta vanune eksamitulemus olla vähem objektiivne näitaja notarikandidaadi valmisoleku kohta asuda notarina ametisse.

9.1.3. Regulatsioonist jäetakse välja institutsioonina konkursikomisjon. Vastavad funktsioonid antakse eksamikomisjonile, so kohustus tegeleda muuhulgas notarikandidaadi konkursi ja notari ametikoha täitmise konkursi korraldamisega, notarite hindamisvestluse läbiviimise, notarite ja notarikandidaatide täiendusõppe täitmise hindamise ning täiendusõppe täies mahus läbimata jätmise korral eksamineerimisega. Lisaks hakatakse edaspidi nii notarikandidaadi konkursile kui notari ametikoha

---

¹³ Lähemalt vt VTK punkti 9.2.

täitmise konkursil osalemiseks esitatama edaspidi eksamikomisjonile. Selle lahendusega otsustab selle, kes saab notariks, seesama komisjon, mis korraldab ka eksami, hindab eksamitöid ja moodustab pingerea. Samuti saab eksamikomisjon kui kogemustega eksamite korraldaja ja hindaja korraldada ka notarikandidaadi konkursi, mille osadeks on õigusteadmiste test ja vestlus.

Eksamikomisjoni regulatsioon tõstetakse justiitsministri määrusest seadusesse. Teiste vabade õiguskutsetesse puhul asub eksamikomisjoni puudutav õigusnormide alusraamistik seaduses. Näiteks on KPK organiks oleva eksamikomisjon reguleeritud kohtutäituri seadustiku §-des 93 ja 94. Advokatuuri juures tegutseva kutsesobivuskomisjoni regulatsioon on advokatuuriseaduse §-des 29 ja 30. Lisaks kaotatakse ära ministeeriumi ametniku kohustus osaleda eksamikomisjonis selleks, et vähendada ministeeriumi töökoormust olukordades, kus osalemine pole vajalik. Selle asemel on ministril võimalus vajadusel määrata ametnik komisjoni liikmeks. Sarnaselt on see lahendatud advokatuur kutsesobivuskomisjoni ja KPK eksamikomisjoni puhul (kohtutäituri seaduse sätted jõustuvad 01.01.2020).

9.1.4. Seoses konkursikomisjoni kaotamisega regulatsioonist tuleb muuta notariaadiseadust¹⁴, mille kohaselt hakkab eksamikomisjoni koosseisu ja töökorda kinnitama alates 01.01.2021 Notarite Koda. Eelnevalt ja praegu kehtiva regulatsiooni kohaselt saab seda teha justiitsminister määrusega. Määrus võimaldab ministril määrata komisjoniliikmeks ka ühe justiitsministeeriumi ametniku. 01.01.2021 jõustuva muudatuse eesmärk oli vähendada justiitsministeeriumi ametnike töökoormust, kuid samal ajal jäeti justiitsministeeriumi ametnik konkursikomisjoni liikmeks. Selleks, et justiitsministeeriumil oleks siiski võimalik olla seotud notari ametikoha täitmisega, tuleb muuta seadust ja lisada justiitsministril võimalus nimetada eksamikomisjoni liikmeks ka justiitsministeeriumi ametnik.

9.1.5. Regulatsiooni täiendatakse juhuks kui tegutsev notar, kes soovib kandideerida teise piirkonna ametikoha täitmise konkursil, saab negatiivse tulemuse nii eksamil kui järeleksamil. Sellisel juhul toimuks notari atesteerimine edaspidi hindamisvestluse käigus, mille viib läbi eksamikomisjon. Juhul, kui notar ei läbi hindamisvestlust positiivselt, tagandatakse notar ametist mitesobivuse pärast. Tagandamise alus lisatakse ka notariaadiseadusesse.

9.1.6. Juhul, kui keegi ei kandideeri notari ametikoha täitmise konkursil või kui kõik eksami sooritajad saavad negatiivse tulemuse (st kui konkurss nurjub) ja teenuse kättesaamiseks on vajalik, peaks lahendus olema võimalikult paindlik. Sellisel juhul võib minister või Notarite Koda kohustada avamast selles tööpiirkonnas büroo kas teise sama tööpiirkonna notaril, teise tööpiirkonna notaril või avada seal koja asendaja büroo, mille eelduseks on kogenud ja asendamisõigusega notarikandidaatide olemasolu. Kaaluda võib ka sellise variandi loomist, millega võib teise piirkonna notar tegutseda koja asendaja büroos, mis vabastaks notarit büroo avamise ja ülalpidamise kuludest.

9.1.7. Regulatsiooni täiendatakse täiendusõppe kohustusega. Seni on täiendusõppe kohustust reguleeritud Notarite Koja siseaktiga, kuid mõistlik on lisada see kohustus seadusesse, mis annab legitiimse aluse riigil kasutada vajaduse korral mõjutusvahendeid jm.¹⁵ Näiteks juhul, kui notar või notarikandidaat ei ole hindamisperioodi jooksul läbinud täiendusõpet nõutavas mahus või ei ole määratud tähtpäevaks eksamikomisjonile täiendusõppe läbimise kohta andmeid esitanud, suunab eksamikomisjon isiku eksamile või hindamisvestlusele. Eksam või hindamisvestlus tuleb sooritada nelja kuu jooksul eksamile suunamisest arvates. Eksamile või hindamisvestlusele mõjuva põhjusega ilmumata jätmisel loetakse eksam või hindamisvestlus mittesooritatuks. Kui notar või notarikandidaat ei ilmu mõjuva põhjusega eksamile või hindamisvestlusele või ei soorita seda, esitab eksamikomisjon või Notarite Koda valdkonna eest vastutavale ministrile ettepaneku notari ametist tagandamiseks või kandidaaditeenistuse lõpetamiseks.

---

¹⁴ 01.01.2021 jõustuv notariaadiseaduse § 27 lõige 1.

¹⁵ Näiteks reguleerib kohtutäiturite täiendusõppe kohustust KTS § 97.

9.1.8. Regulatsiooni lisatakse ka rakendussäte, mille kohaselt notarikandidaatidel, kellel on praegu notariaadiseaduse § 25 lõike 3 kohaselt pärast notarieksami sooritamist kandidaaditeenistus peatunud ning kellel notariaadiseaduse § 28 lõike 3¹ kohaselt lõpetatakse kandidaaditeenistus kümne aasta möödumisel kandidaaditeenistuse peatumisest, on õigus ka pärast kandidaaditeenistuse lõppemist kandideerida ametikoha täitmise konkursil ning sooritada konkursi väljakuulutamisel korraldatavat notarieksamit. Kui selline isik mõjuva põhjuseta ei soovi osaleda notarieksamil või kandideerida konkursil, siis kaotab ta õiguse edaspidi kandideerida konkursil ja eksamit sooritada. Juhul kui see sama isik soovib hiljem notarieksamit sooritada ja notari ametikoha täitmise konkursil kandideerida, peab ta esmalt uuesti kandideerima notarikandidaadi konkursil ja läbima kandidaaditeenistuse. Eelnev tuleneb seoses tänaste notarikandidaatide õigustatud ootusega kandideerida ametikoha täitmise konkursil.

9.2. Notari ja advokaadi kutsete vaheline liikumine

Selleks, et lihtsustada notari ja advokaadi kutsete vahelist liikumist, tehakse muudatusi nii notari ametikoha täitmise konkursi kui advokatuuri liikmeks saamise regulatsioonides. Soodustingimused luuakse mõlemasse kutsesse sisenemiseks. Olenevalt õiguselukutsest on soodustingimused erinevad, sest kutsesse sisenemise tingimused on erinevad. Kui notarina ametisse astumisel on vaja esmalt läbida kaks aastat kestev kandidaaditeenistus, seejärel läbida notariksam ja osaleda ametikoha täitmise konkursil, siis vandeadvokaadiks saamiseks peab sooritama vandeadvokaadiksami. Selleks, et teise kutsesse sisenemine oleks lihtsam, kuid siiski oleks võimalik veenduda isiku sobivuses kutsesse, lihtsustatakse ühe sammu võrra nii notaritell vandeadvokaadiks kui vandeadvokaatidel notariiks liikumine.

9.2.1. Advokaadi lihtsustatud liikumine notariiks

Vandeadvokaadil, kes on vähemalt kolm aastat pidanud advokaadibürood ja advokaadina tegutsemisest ei ole möödunud rohkem kui kolm aastat, on võimalus saada notariiks lihtsustatud korras. Vandeadvokaadil on õigus kandideerida notari ametikoha täitmise konkursil ja sooritada eksam ilma kandidaaditeenistust läbimata. Vandeadvokaadi eksamitulemus osaleb üldise pingerea koostamisel. Juhul kui vandeadvokaat on tööpiirkonda kandideerijate arvestuses pingereas parimal kohal, järgneb üks kahest alternatiivsest lahendusest:

9.2.1.1. Esimene variant: isik nimetatakse notarina ametisse ja tal on õigus avada selles tööpiirkonnas büroo. Isikule määratakse pärast ametikohale nimetamist väljaõppe kava, mille ta peab läbima ühe aasta jooksul alates notarina ametisse nimetamisest. Pärast väljaõppe perioodi lõppemist hindab eksamikomisjon, kas isik sobib jätkama töötamist notarina. Juhul, kui isik ei läbi hindamist positiivselt, tagandab minister ta ametist.

9.2.1.2. Teine variant: isik nimetatakse notarina ametisse, kuid talle määratakse kuue kuu kuni ühe aasta pikkune väljaõppe periood, mille lõppedes hindab eksamikomisjon seda, kas isik on sobiv alustama notarina töötamist ja kas tal on õigus avada büroo. Juhul, kui isik ei läbi hindamist positiivselt, tagandab minister ta ametist.

Kahe variandi sisuline erinevus seisneb selles, et esimese variandi puhul on isikul võimalik koheselt avada büroo seaduses sätestatud 4 kuu jooksul ning asuda notarina ametisse. Samal ajal on tal kohustus läbida väljaõppekava. See annab isikule võimaluse kohe asuda notarina praktiseerima ning seeläbi õpib ta kiiremini praktilised oskused. Samuti on tegemist kiirema lahendusega olukorras, kus vajadus notari teenuse järele on väga suur. Teise variandi puhul nimetatakse isik notarina ametisse, kuid ta ei saa koheselt bürood avada. Selle asemel määrab Notarite Koda talle, arvestades tema teadmisi ja praktilisi oskusi, väljaõppekava. Seejärel hindab eksamikomisjon väljaõppekava tulemusi ja

annab õiguse avada büroo 4 kuu jooksul. Teine variant on ettevaatlikum ja valmistab isiku paremini ette notarina tööle asumiseks. Samas ei ole aga senikaua notari teenus kättesaadav.

9.2.2. Notari lihtsustatud liikumine advokaadiks

Notaril, kes on tegutsenud notarina vähemalt kolm aastat ning kellel notarina tegutsemisest ei ole möödunud rohkem kui kolm aastat, on võimalus saada lihtsustatud korras vandeadvokaadiks ilma advokaadieksamit sooritamata. Sellisel juhul viib kutsesobivuskomisjon notariga läbi vestluse, mille eesmärk on hinnata, kas notar on advokaaditööks vajalike võimete ja isiksuseomadustega ning kas notaril on piisavalt teadmisi advokaadi kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete kohta. Büroo pidamise õiguse saaks isik sellisel juhul peale ühte aastat advokatuuri liikmena tegutsemist.

9.3. Notaritele ja kohtutäituritele määratava distsiplinaarkaristuse trahvimäär

Selleks, et distsiplinaarkaristuseks määratavad trahvid karistusena oleksid proportsionaalsed nende notarite ja kohtutäiturite sissetulekutega, kelle sissetulekud on märkimisväärselt suured, tõstetakse distsiplinaarkaristuseks määratavaid maksimaalseid trahvimäärasid 16 000 euronit nagu on seda patendivolinnike ja advokaatide tööd reguleerivates seadustes.

10. Regulaatiivsete võimaluste põhiseadusega ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid

Rahvusvaheline õigus ega ka Euroopa Liidu õigus ei reguleeri vabade õiguselukutsete tegevuse korraldamise aluseid ning seega ei ole plaanitaval muudatustel puutumust Euroopa Liidu ega rahvusvahelise õigusega.

V. Regulaatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus.

11. Kavandatavad muudatused ja nende mõjud

11.1. Kavandatav muudatus 1 - notari ametikoha täitmise regulatsiooni muutmine selliselt, et notarikandidaadid peavad igakordselt sooritama eksami

11.1.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: notarikandidaadid

11.1.1.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju leibkondade toimetulekule; mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus

11.1.1.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus olulisuse kohta:

Muudatuse tulemusena on notari ametikoha täitmine objektiivsem ning seda eriti notarikandidaatidele, kes on otsustanud kandidaaditeenistuse läbida just sel põhjusel, et kunagi notarina ametisse asuda. Muudatusega on protsess kandidaaditeenistuse läbimisest notari ametisse nimetamiseni selgem ja ühtlustatud teiste vabade õiguselukutsete ametisse või kutsesse astumise protsessiga, st eksam korraldatakse iga kord, kui uus ametikoha täitmise konkurss välja kuulutatakse. Kuigi see võib paljudele notarikandidaatidele tähendada mitu korda eksami sooritamist, et saavutada piisavalt hea tulemus notari ametikoha täitmise konkursi läbimiseks, tuleb eksamit sooritada vaid kord aastas. Notarikandidaatidel on täiendusõppe läbimise kohustus, mistõttu ei tohiks kord aastas eksami sooritamine olla koormav.

Notarikandidaate on 15. Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (notareid 93, kohtutäitureid 43, pankrotihaldureid 71, advokaate 1041, patendivolinnike 65 ja juriste MTÜ Eesti

Juristide Liidu liikmetena 782¹⁶), milleks on 2095, siis on mõjutatud sihtrühm väike. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega notarikandidaatidele olulist mõju.

11.1.2. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: notarid

11.1.2.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule ja töökorraldusele

11.1.2.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus olulisuse kohta:

Muudatuse tulemusena on ka kõigil ametisolevatel notaritel võimalik kandideerida notari ametikoha täitmise konkursil ja sooritada selle käigus eksam. See võimaldab notaritel kandideerida teise piirkonda koos notarikandidaatidega samadel objektiivsetel alustel. See tähendab, et notaritel, kellel ei ole praegu oma eksamitulemuse tõttu perspektiivi teise piirkonda kandideerida, on muudatuse tulemusena võimalik sooritada uus eksam, saada uus ja parem tulemus ning selle alusel kandideerida. See soodustab notaritel süsteemis sees liikuda ega kohusta neid töötama pensioniealiseks saamiseni ainult ühes piirkonnas. Samal ajal aga notarid, kellel on hea tulemus ning kes soovivad mingil põhjusel teise piirkonda liikuda, peavad samuti tegema uue eksami, mille tulemus ei pruugi olla nii hea kui eelnev. Notar, kes ei soorita eksamit positiivselt, peab läbima hindamisvestluse. Juhul, kui notar ei läbi hindamisvestlust positiivselt, tagandatakse notar ametist mittesobivuse pärast.

Muudatus puudutab neid ametis olevaid notareid, kes soovivad asuda tööle teise piirkonda. Justiitsministeeriumile on andnud teada üks notar oma soovist asuda tööle teise piirkonda. Uue regulatsiooni alusel võib neid notareid olla veel üksikud juhtumid aastate jooksul. Arvestades, et Eestis on kokku 93 notari ning arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (notareid 93, kohtutäitureid 44, pankrotihaldureid 71, advokaate 1041, patendivolinikke 65 ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 78217), milleks on 2096, siis on mõju sagedus väga harv ja juhuslik.

Soovimatud kõrvalmõjud võivad ilmnedagi väga harva – juhul, kui notar, kes soovib asuda tööle teise piirkonda ning ei soorita eksamit positiivselt, peab läbima hindamisvestluse. Juhul, kui notar ei läbi hindamisvestlust positiivselt, tagandatakse notar ametist. Eelduslikult on sellise riski tõenäosus väga väike, sest kõik ametis olevad notarid peaksid olema võimelised sooritama eksami positiivselt. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

11.1.3. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Notarite Koda

11.1.3.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele—ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju töö töökorraldusele, töökoormusele ja eelarvele.

11.1.3.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus selle olulisuse kohta:

Muudatus avaldab mõju Notarite Koja töökorraldusele. Muudatuse tulemusena peab Notarite Koda reguleerima eksamikomisjonitööd, kes võtab üle ka konkursikomisjoni ülesanded. Lisaks peab Notarite Koda korraldama ümber senise kandidaaditeenistuse lõppu märkiva notari eksami ja selle asemel korraldama arvestuse. Samuti peab Notarite Koja juures tegutsev eksamikomisjon ette valmistama eksamiküsimusi iga kord, kui on kuulutatud välja notari ametikoha täitmise konkurs.

Notarite Koja liikmeteks on kõik notarid, keda on praegu 93. Muudatusest mõjutatud sihtrühmaks on Notarite Koja töötajad ja eestseisus. Notarite Kojas töötab igapäevaselt 4 töötajat. Eksami- ja konkursikomisjoni liikmeteks on kokku 4 notarit. Koda hakkab regulaarselt uute ülesannetega kokku puutuma ning sihtgrupi käitumises kaasnevad muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskahjustusi, sest Notarite Koja töötajad on aastaid kokku puutunud nii eksami- kui konkursikomisjoni abistamisega. Lisaks on nii eksami- kui konkursikomisjoni kuuluvad notarid kogenud

¹⁶ 16.04.2019 seisuga oli Eesti Juristide Liidu liikmete arv 782 tulenevalt kodulehel avaldatud andmetest <http://www.juristideliit.ee/ejl-liikmed/>. Ilmselt on Eesti juristide koguarv kordades suurem, kuna õigusteaduskonna lõpetanutel ei ole Eesti Juristide Liidu liikmeks astumine kohustuslik.

¹⁷ 16.04.2019 seisuga oli Eesti Juristide Liidu liikmete arv 782 tulenevalt kodulehel avaldatud andmetest <http://www.juristideliit.ee/ejl-liikmed/>. Ilmselt on Eesti juristide koguarv kordades suurem, kuna õigusteaduskonna lõpetanutel ei ole Eesti Juristide Liidu liikmeks astumine kohustuslik.

komisjoni liikmed. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse koostamise käigus ei tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt ei ole muudatuse mõju sihtrühmale oluline.

11.1.4. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Justiitsministeerium

11.1.4.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, mh mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele, sh asutuse töökoormusele.

11.1.4.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus olulisuse kohta:

Muudatus puudutab peamiselt Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse ametnikke. Seni on eksamikomisjonis üks ja konkursikomisjonis kaks ametnikku. Edaspidi hakkab ministri soovil ainult üks Justiitsministeeriumi ametnik eksamikomisjoni ülesannetega kokku puutuma ning talle lisanduvad ka senised konkursikomisjoni ülesanded. Eelduslikult kokkuvõttes Justiitsministeeriumi jaoks töökoormus väheneb. Sihtgrupi käitumises kaasnevad muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi, sest ametnik on juba eelnevalt puutunud kokku eksamikomisjoni tööga.

Lähtudes Justiitsministeeriumi töötajaskonna koguarvust (01.01.2018 seisuga töötab ministeeriumis pisut alla 160 inimese), on mõjutatud sihtrühm väike. Justiitsministeeriumi kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemisele suunatud tegevuseks. Samuti on kokkupuude muudatuste tagajärgedega Justiitsministeeriumi jaoks harv, kuivõrd notari ametikoha täitmisi tuleb ette harva. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse koostamise käigus ei tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt ei ole muudatuse mõju sihtrühmale oluline.

11.2. Kavandatav muudatus 2 - notari ja advokaadi kutsete vaheline liikumine

11.2.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: notarid

11.2.1.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule ja töökorraldusele

11.2.1.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus olulisuse kohta:

Muudatuse tulemusena on notaritel, kes on töötanud notarina vähemalt kolm aastat, võimalik lihtsustatud korras saada vandeadvokaadiks ilma advokaadiksamit sooritamata. Notaril on vaja läbida ainult vestlus kutsesobivuskomisjoniga. Mõju on notaritele positiivne, sest lihtsustatud liikumine kahe õiguselukutse vahel toob kaasa suurema võimaluse panna oma teadmisi ja oskusi proovile mõlemas valdkonnas.

Muudatus puudutab kõiki notareid, kes on töötanud notarina vähemalt kolm aastat. Kuna 16.04.2019 seisuga on kõik notarid töötanud rohkem kui kolm aastat, puudutab kaudselt see muudatus kõiki notareid, kuid otseselt neid notareid, kes soovivad notariametist lahkuda ja asuda tööle advokaadina. Eestis on kokku 93 notarit. Eelduslikult on advokaadina tööle asumise sooviga üksikud notarid, mistõttu oleks mõju sagedus keskmiselt notarile väga harv ja juhuslik. Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu, milleks on 2096, siis on mõjutatav sihtrühm väga väike. Planeeritav muudatus ei too kaasa notarite käitumises erilisi muutusi ja kohanemiskulusi, kuna tegemist on ainult võimalusega ja mitte kohustusega liikuda teise õiguselukutsesse. Seega muudatusega notaritele ebasoovitavaid tagajärgi ei kaasne. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

11.2.2. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Notarite Koda

11.2.2.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju töö töökorraldusele, töökoormusele ja eelarvele.

11.2.2.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus selle olulisuse kohta:

Muudatus avaldab mõju Notarite Koda töökorraldusele. Juhul, kui advokaadiks liikumine lihtsustatud moel tundub notaritele väga soodne, võib juhtuda, et mitmed notarid lahkuvad ametist, et asuda tööle

vandeadvokaadina. Sellisel juhul peab Notarite Koda tegema notarite lahkumisega kaasnevaid ülesandeid, sh korraldama seisvate pärimistoimikute ja hoiule antud testamentide üleandmist, vajadusel aitama notarit dokumentide arhiivi saatmisega jms. Samuti peab Notarite Koda seejärel tegelema uue notari ametisse asumise aitamisega. Samuti suureneb Notarite Koja töökoormus siis, kui notari ametikoha täitmise konkursi võidab vandeadvokaat, kellele tuleb korraldada väljaõpe ning keda tuleb aidata büroo avamisega. Samas omab Notarite Koda kogemusi nii notarite ametisse astumise kui ametist lahkumise abistamisel. Tõenäoliselt ei lahku muudatuse tulemusena koheselt mitmed notarid ametist, mistõttu on mõju ulatus väike ning pigem esineb harva. Samuti on eelduslikult vandeadvokaatide liikumine notari ametisse harv, kuna notari ametikoha täitmise konkursse korraldatakse harva ning tõenäoliselt ei ole väga sage see, kui konkursi võidab vandeadvokaat. Seega on mõju Notarite Koja töökorraldusele pigem väike ja sellega ei kaasne ebasoovitavaid tagajärgi. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

11.2.3. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: vandeadvokaadid

11.2.3.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule ja töökorraldusele

11.2.3.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus olulisuse kohta:

Seisuga 22.03.2019. a on Eesti Advokatuuris 708 vandeadvokaati. Muudatus puudutab neid vandeadvokaate, kes on tegutsenud vähemalt 3 aastat vandeadvokaadina ning kes soovivad advokaadi kutsest liikuda notariks ilma notarikandidaaditeenistust läbimata. Eelduslikult on need üksikud vandeadvokaadid. Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu, milleks on 2096, on mõju ulatus väike. Juhul, kui vandeadvokaat, kes sooritab eksami negatiivse tulemusega, ei kaota õigust jätkata vandeadvokaadina, seega ei kaasne vandeadvokaatide jaoks muudatusega negatiivset mõju. Kuna vandeadvokaatidel on võimalus, mitte kohustus, lihtsustatud korras liikuda teise õiguselukutsesse, on mõju positiivne. Muudatusega olulist mõju ei kaasne.

11.2.4. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Notarite Koda (eestseisus ja töötajad)

11.2.4.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju töö töökorraldusele, töökoormusele ja eelarvele.

11.2.4.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus selle olulisuse kohta:

Muudatuse tulemusena peab Notarite Koda määrama väljaõppe perioodi vandeadvokaadile, kes on võitnud notari ametikoha täitmise konkursi selliselt, et on sooritanud eksami ilma kandidaaditeenistust läbimata. Samuti peab pärast selle lõppemist hindama tema sobivust töötama notarina.

Muudatusest mõjutatud sihtrühmaks on Notarite Koja töötajad ja eestseisus. Kuivõrd notari ametikoha täitmise konkursse tuleb ette harva ning eelduslikult ei osutu iga kord võitjaks vandeadvokaat, ei too muudatus olulisi muutusi Notarite koja töös ette. Muudatuse tulemusena ei suurene oluliselt Notarite Koja töökoormus ega muutu töökorraldus ja –ülesanded. Samuti ei ole vajadust täiendada personali järele. Eeltoodust tulenevalt olulised mõjud puuduvad.

11.3. Kavandatav muudatus 3 – notaritele ja kohtutäituritele määratava distsiplinaarkaristuse trahvimäära suurendamine

11.3.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: notarid ja kohtutäiturid

11.3.1.1. Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule ja töökorraldusele

11.3.1.2. Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus olulisuse kohta:

Muudatus avaldab mõju notaritele, keda on 93 ja kohtutäituritele, keda on 43. Muudatuse tulemusena omavad distsiplinaarkaristuseks määratavad trahvid mõju ka nendele vaba õiguskutse esindajatele,

kelle sissetulekud on märkimisväärselt suured. Otseselt mõjutab see suurema sissetulekuga notareid ja kohtutäitureid, kelle jaoks on suuremal potentsiaalsel rahatrahvil suurem preventiivne mõju. Kuna keskmisest enam kui kaks korda suurema sissetulekuga notareid on umbes 15 ja kohtutäitureid 19, ei ole sihtrühm suur. Kuna paljude notarite ja kohtutäiturite jaoks on distsiplineeriva mõjuga ainuüksi distsiplinaarmenetluse algatamine, mõjutab muudatus kaudselt kõiki notareid ja kohtutäitureid.

Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu, siis on mõjutatav sihtrühm väike. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse koostamise käigus ei tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

12. Muudatuste koondmõju ettevõtete ja/või kodanike halduskoormusele

Kavandatavad muudatused ei avalda koosmõjus vabadele õiguselukutsetele olulist halduskoormust. Juhul, kui notari ametikoha täitmise konkursside ja eksameid tuleb korraldada kord aastas, võib tõusta halduskoormus Notarite Koja ja eksami sooritajate jaoks. Kuna eelduslikult ei ole lähiajal vaja nii tihti eksameid korraldada (viimase 12 aasta jooksul on korraldatud vaid 2 konkurssi), ei ole oht halduskoormuse tõusule suur. Kuna konkursside korraldatakse ka edaspidi siis, kui selleks on vajadus, ei ole ka muudatusel ohtu suurendada vajadust konkursside ja eksamite korraldamise järele.

Kodanikele halduskoormus ei muutu.

13. Muudatuste rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavad kulud ja tulud

Antud muudatus puudutab väga väikest sihtrühma ning eeldatavalt kulu riigieelarvele ei teki.

Kuna muudatuse tulemusena suurendatakse notaritele ja kohtutäituritele määratavate rahatrahvide maksimummäära, võib tulu riigieelarvele suureneeda. Juhul, kui rikkumiste arv on sama väike, kui see on praegu, on tegemist harva ja juhuslikult laekuvate tuludega, mistõttu prognoosi oleks väga raske teha. Eelduslikult on võimalik tulu väike või olematu.

14. Edasine mõjude analüüs

Edasise mõjude analüüsi vajalikkus selgub pärast kooskõlastusringilt Notarite Koja, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ja Eesti Advokatuurilt tagasiside ja arvamuste saamist.

VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

15. Valitav lahendus

Õigusliku regulatsiooni muutmiseks valitakse järgmised lahendused:

1. Notari ametikoha täitmisel korraldatakse koos konkursiga igakordselt eksam. Kandidaaditeenistuse kestel toimuv arvestus kaotatakse ära ning kandidaaditeenistuse lõpus peab notarikandidaat sooritama arvestuse, et selgitada välja, kas ta on kandidaaditeenistuse läbinud edukalt.
2. Notari ja advokaadi kutsete vahelist liikumist lihtsustatakse selliselt, et notarid saavad lihtsustatud advokatuuri liikmeks ilma eksamit sooritamata ning advokaadid saavad sooritada notarieksamit ilma kandidaaditeenistust läbimata.
3. Notarite ja kohtutäituritele distsiplinaararistuseks määratavate rahatrahvide maksimummäär tõstetakse 16 000 euronit.

15.1. Töötatakse välja uus tervikseadus		15.2. Muudatused tehakse senise seaduse struktuuris	x
15.3 Selgitus	Muudatuse arv ja sisu ei eelda seaduste uute terviktekstide välja töötamist, eesmärk on saavutatav olemasoleva regulatsiooni täiendamise ja muutmisega.		
16. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid			
Väljapakutud lahenduste realiseerimiseks tuleb muuta notariaadiseadust, notari distsiplinaarvastutuse seadust, kohtutäituri seadust, advokatuuriseadust ja notariaadimäärustikku.			
17. Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse			
Väljatöötamiskavatsus saadetakse kooskõlastamisele ministeeriumidele ning arvamuse avaldamiseks Notarite Kojale, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale ning Eesti Advokatuurile.			
18. Põhjaliku mõjuanalüüsi toimumise aeg			
Põhjalikku mõjuanalüüsi ei kavandata.			
19. Eeldatav kontseptsiooni (HÕNTE § 1 lg 3) valmimise ja kooskõlastamisele saatmise aeg (kui järgmise sammuna koostatakse eelnõu kontseptsioon)	Kontseptsiooni koostamist ei kavandata.		
20. Eeldatav eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastamise aeg	September – oktoober 2019		
21. Õigusakti eeldatav jõustumise aeg	01.01.2021		
22. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed	Helen Vahkal helen.vahkal@just.ee		